

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Confessio Fidei Exhibita Invictiss. Imp. Carolo V. Caesari
Avg. in Comicijs Augustæ. Anno M. D. XXX.**

Melanchthon, Philipp

Augsburg, 1535

VD16 C 4710

Articvli In Qvibvs Recensentur abusus mutati.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34184

omnia uetera instituta in ecclesijs nostris aboleantur. Verum publica querela fuit, abusus quosdam in uulgaribus ritibus herere. Hi quia non poterant bona conscientia probari, aliqua ex parte correcti sunt.

ARTICVLI IN QVIBVS RECEN-

sentur abusus mutati.

Cum ecclesiae apud nos de nullo articulo fidei dissentiant ab ecclesia Catholica, tantum paucos quosdam abusus committant, qui noui sunt, & contra uoluntatem Canonum uitio temporum recepti, rogamus ut Caesarea Maiestas clementer audiat, & quid sit mutatum, & quae fuerint causae, quo minus coactus sit populus illos abusus contra conscientiam obseruare. Nec habeat fidem Caesarea Maiestas istis, qui ut inflamment odia hominum aduersus nostros, miras calumnias spargunt in populum. Hoc modo irritatis animis bonorum uirorum initio praebuerunt occasionem huic dissidio, & eadem arte conantur nunc augere discordias. Nam Caesarea Maiestas haud dubie comperiet tolerabiliorem esse formam, & doctrinae & ceremoniarum apud nos quam qualem homines iniqui & maleuoli describunt. Porro ueritas ex uulgi rumoribus aut maledictis inimicorum colligi non potest. Facile autem hoc iudicari potest, nihil magis prodesse ad dignitatem ceremoniarum conseruandam & alendam reuerentiam ac pietatem in populo, quam si ceremoniae rite fiant in ecclesijs.

DE VTRAQUE SPECIE.

Licet datur utraque species sacramenti in cena domini, quia hic mos habet mandatum domini. Matth. 26. Bibite ex hoc omnes. Vbi manifeste praecipit Christus de poculo ut omnes bibant, & ne quis possit cauillari, quod hoc ad sacerdotes tantum pertineat. Paulus ad Corinth, exemplum recitat, in quo apparet tota

C 2

omninoque

omninoque

omninoque

Mendacium inquit

omninoque

omninoque

omninoque

omninoque

male intelled.

math. 26.

Matth. 26. est

et bibite ex poculo

et mandatum inquit

ARTICVLI FIDEI

Cyprianus

Hieronymus

Gelafius pa.

Ecclesiam utraq[ue] specie usam esse. Et diu mansit hic mos in ecclesia, nec constat quando aut quo autore mutatus sit. Cyprianus aliquot locis testatur populo sanguinem datum esse. Idem testatur Hieronymus, qui ait. Sacerdotes Eucharistiae ministrant, & sanguinem Christi populis diuidunt. Immo Gelafius Papa mandatum, ne diuidatur Sacramentum, Dist. 2. de Consecratione, Ca. Comperimus. Tantum consuetudo non ita uetus aliud habet. Constat autem quod consuetudo contra mandata dei introducta, non sit probanda, ut testantur Canones, Dist. 8. Cap. Veritate, cum sequentibus. Haec uero consuetudo non solum contra scripturam, sed etiam contra ueteres Canones & exemplum Ecclesiae recepta est. Quare si qui maluerunt utraq[ue] specie sacramenti uti, non fuerunt cogendi, ut aliter facerent cum offensione conscientiae.

ca. cur Lutheri processio
nis omittat: colorata.

Et quia diuisio sacramenti non conuenit cum institutione Christi, solet apud nos omitti processio, quae haecenus fieri solita est

DE CONIVGIO SACERDOTVM.

pius papa

platina

Idem ait nichil esse ut in
mandat sicut in oritur
exptz: Item Bonz &
no nubere:

Genesi. 1.

Non mutah. Graho.

Publica querela fuit de exemplis Sacerdotum, qui non continebant. Quam ob causam & Pius Papa dixisse fertur, fuisse aliquas causas, cur ademptum sit sacerdotibus coniugium, sed multo maiores esse causas cur reddi debeat. Sic enim scribit Platina. Cum igitur sacerdotes apud nos publica illa scandala uitare uellent, duxerunt uxores, ac docuerunt quod liceat ipsis contrahere matrimonium. Primum, quia Paulus dicit, Vnusquisq[ue] habeat uxorem suam propter fornicationem. Item, Melius est nubere quam uri. Secundo, Christus inquit, Non omnes capiunt uerbum hoc, ubi docet non omnes homines ad coelibatum idoneos esse, quia deus creauit hominem ad procreationem, Gen. 1. Nec est humanae potestatis, sine singulari dono & opere dei creationem mutare. Igitur qui non sunt idonei ad coelibatum, debent contrahere matrimonium. Nam mandatum dei & ordi-

nationem Dei, nulla lex humana, nullum uotum tollere potest. Ex his causis docent Sacerdotes sibi licere uxores ducere. Constat etiam in Ecclesia ueteri Sacerdotes fuisse maritos. Nam & Paulus ait Episcopum eligendum esse qui sit maritus. Et in Germania primum ante annos quadringentos, Sacerdotes ui coacti sunt ad coelibatum, qui quidem adeo aduersati sunt, ut Archiepiscopus Moguntinus publicaturus edictum Roma. Pontificis de ea re, pene ab iratis Sacerdotibus per tumultu oppressus sit. Et res gesta est tam inciuiliter, ut non solum in posterum coniugia prohiberentur, sed etiam praesentia contra omnia iura diuina & humana, contra ipsos etiam Canones factos, non solum a Pontificibus, sed a laudatissimis Synodis, distraherentur.

Et cum senescente mundo, paulatim natura humana fiat imbecillior, conuenit prospicere, ne plura uitia serpent in Germaniam. Porro Deus instituit coniugium, ut esset remedium humanae infirmitatis. Ipsi Canones ueterem rigorem interdum posterioribus temporibus propter imbecillitatem hominum laxandum esse dicunt, quod oprandum est, ut fiat & in hoc negocio. Ac uidentur Ecclesijs aliquando defuturi pastores, si diutius prohibeatur coniugium.

Cum autem extet mandatum Dei, cum mos Ecclesiae notus sit, cum impurus coelibatus plurima pariat scandala, adulteria, & alia scelera digna animaduersione boni magistratus. Tamen mirum est, nulla in re maiorem exerceri seuidiam quam aduersus coniugium Sacerdotum. Deus praecepit honore afficere coniugium. Leges in omnibus rebus publicis bene constitutis etiam apud Ethnicos maximis honoribus ornauerunt. At nunc capitalibus poenis excruciantur, & quidem Sacerdotes contra Canonum uoluntatem, nullam aliam ob causam, nisi propter coniugium. Paulus uocat doctrinam daemoniorum, quae prohibet coniugium. 1. Timoth. 4. Id facile nunc intelligi potest, cum talibus supplicijs prohibitio coniugij defenditur.

*De coelibatu
Sacerdotis:*

*Scelera aut, ut
Leuitici sacerdotes.*

*De coelibatu sacerdotis.
Anno. 2.*

ARTICVLI FIDEI

conuincit
Sicut autem nulla lex humana potest mandatum Dei tollere, ita nec uotum potest tollere mandatum Dei. Proinde etiam Cyprianus suadet, ut mulieres nubant quæ non seruent promissam castitatem. Verba eius sunt hæc, lib. 1. Epistola, 11. Si autem perseverare nolunt, aut non possunt, melius est ut nubant, quam ut in ignem delicijs suis cadant, certe nullum fratribus aut sororibus scandalum faciant. Et æquitate quadam utuntur ipsi Canones erga hos, qui ante iustam ætatem uouerunt, quomodo fere hæcenus fieri consuevit.

DE MISSA.

Missæ celebratur summa cum Reuerentia. Mendaciam
Falso accusantur Ecclesiæ nostræ, quod Missam aboleant, retinetur. n. Missa apud nos, & summa reuerentia celebratur. Seruantur & usitata ceremoniæ fere omnes, præter quod Latinis cantionibus admiscuntur alicubi Germanicæ, quæ additæ sunt ad docendum populum. Nam ad hoc opus est ceremoniis, ut doceant imperitos, & quosdam excitet uere ad timorē aut fidē ac orationē tractatio uerbi Dei. Et nō mō Paul' p'cipit uti lingua intellecta populo i Ecclesia, sed etiā ita cōstitutū est humano iure.

vobis s.
Assuescit populus ut una utantur sacramento, si qui sunt idonei, id quoq; auget reuerentiam ac religionem publicarum ceremoniarum. Nulli enim admittuntur, nisi antea explorati. Admonentur etiā homines de dignitate & usu sacramenti, quantam consolationem afferat pauidis conscientijs, ut discant Deo credere, & oīa bona a Deo expectare & petere. Hic cult' delectat Deū, talis usus sacramenti alit pietatem erga Deum. Itaq; nō uidetur apud aduersarios Missæ maiore religione fieri quam apud nos.

✠
Constat autē hanc quoq; publicā & longe maximā querelā omnium bonorum uirorum diu fuisse, quod Missæ turpiter profanarentur, collatæ ad questū. Neq; n. obscurū est, quā late pateat hic abusus in oībus tēplis, a qualib' celebrent Missæ, tñ propter mercedē aut stipendiū, quā multi cōtra interdictū Canonū celebrēt. Paulus autē grauiter minatur his qui indigne tractant Eucharistiā, cū ait, Qui ederit panē hunc, aut biberit calicē Dñi indigne,

reus erit corporis & sanguinis Dñi. Itaq; cū apud nos admone-
rentur Sacerdotes de hoc peccato, desierunt apud nos priuatæ
Missæ, cū fere nullæ priuatæ Missæ nisi quaestus causa fierent.

Nec ignorauerūt hos abusus Episcopi, qui si correxissent eos
in tēpore, minus nunc esset dissensionū. Antea sua dissimulatio-
ne multa uicia passi sunt in Ecclesiam serpere. Nūc sero incipiūt
queri de calamitatibus Ecclesiæ, cum hic tumultus non aliunde
sumpserit occasionē, quā ex illis abusus, qui tam manifesti erāt,
ut tolerari amplius nō possent. Magne dissensiones de Missa, de
Sacramento extiterunt. Fortasse dat pœnas orbis tam diuturne
prophanationis Missarū, quā in Ecclesijs tot seculis tolerauerunt
istī, qui emendare & poterant & debebant. Nam in Decalogo
scriptum est, Qui Dei nomine abutitur, non erit impunitus. At
ab initio mundi nulla res diuina ita uidetur unquam ad quaestū
collata fuisse, ut Missa.

Accessit opinio, quæ auxit priuatas Missas in infinitum, uide-
licet quod Christus sua passione satisfecerit pro peccato originis,
& instituerit Missam, in qua fieret oblatio pro quotidianis deli-
ctis, mortalibus & uenialibus. Hinc manauit publica opinio, qd
Missa sit opus tollens peccata uiuorum & mortuorum ex opere
operato. Hic coeptum est disputari, utrum una Missa dicta pro
pluribus, tantundem ualeat quantum singulæ pro singulis. Hęc
disputatio peperit istam infinitam multitudinem Missarum.

De his opinionibus nostri admonuerunt, quod dissentiant
a scripturis sanctis, & ledant gloriam passionis Christi. Nā passio
Christi fuit oblatio & satisfactio, nō solū pro culpa originis, sed
etiam pro omnibus reliquis peccatis, ut ad Hebræos scriptū est.
Sanctificati sumus per oblationem Iesu Christi semel. Item, Vna
oblatione consumauit in perpetuum sanctificatos.

Item, Scriptura docet nos coram Deo iustificari per fidem in
Christum, cum credimus nobis remitti peccata propter Christū.
Iam si Missa tollit peccata uiuorum & mortuorū ex opere ope-

Mendaciz

*ipsum nomē noua
in euangelij.*

*Mendacium et
in peccata:*

quis regat

Mala conuersio

rato, contingit iustificatio ex opere Missarum, non ex fide, quod scriptura non patitur.

Sed Christus iubet facere in sui memoriam, quare Missa instituta est, ut fides in ijs qui utuntur sacramento, recordetur quę beneficia accipiat per Christum, & erigat & consoletur pauidā conscientia. Nam id est meminisse Christi, beneficia meminisse, ac sentire quod uere exhibeantur nobis. Nec satis est historiam recordari, quia hanc etiam Iudæi & impij recordari possunt. Est igitur ad hoc facienda Missa, ut ibi porrigatur sacramentum his, quibus opus est consolatione, sicut Ambrosius ait, Quia semper pecco, semper debeo accipere medicinam.

*Ambrosius**Chrysostomus*

Cum autem Missa sit talis cōmunicatio sacramenti, seruiatur apud nos una cōmunis Missa, singulis ferijs atq; alijs etiā dieb⁹, si q̄ sacramēto uelint uti ubi porrigitur sacramētū his qui petūt. Nec hic mos in Ecclesia nouus est, Nam ueteres ante Gregorium non faciunt mentionē priuatæ Missæ. De cōmuni Missa plurimum loquuntur. Chrysostomus ait, Sacerdotem quotidie stare ad altare, & alios ad cōmunionē accersere, alios arcere, Et ex Canonibus ueteribus apparet unū aliquē celebrasse Missam, a quo reliqui præsbyteri & Diaconi sumperūt corpus Dñi. Sic enim sonant uerba Canonis Niceni, Accipiant Diaconi secundum ordinem post præsbyteros, ab Episcopo uel a præsbytero sacram communionem. Et Paulus de cōmunionē iubet, ut alij alios expectent, ut fiat cōmunis participatio.

Postquā igitur Missa apud nos habet exemplū Ecclesiæ, ex scriptura & patribus, cōfidimus improbari eā nō posse, maxime cū publicæ ceremoniæ, magna ex parte similes usitatis seruent, tñ numerus Missarū est dissimilis, quē ppter maximos & manifestos abusus certe moderari prodesset. Nā olim etiā in Ecclesijs frequētissimis nō fiebat q̄tidie Missa, ut testatur historia Tripartita li. 9. Ca. 38. Rursus aut in Alexandria quarta & sexta feria scripturæ leguntur, easq; doctores interpretantur, & omnia fiunt præter solennē oblationis morem.

De

DE CONFESSIONE.

Confessio in ecclesijs apud nos non est abolita, Non enim solet porrigi corpus domini, nisi antea exploratis & absolutis. Et docetur populus diligentissime de fide absolutionis, de qua ante hec tempora magnum erat silentium. Docentur homines ut absolutionem plurimi faciant, quia sit uox dei & mādato dei pronuncietur. Ornatur potestas clauium, & cōmemoratur quā tam consolationem afferat perterrefactis conscientijs, & quod requirat deus fidem, ut illi absolutioni tanquam uoci de cōelo sonāti credamus, & quod illa fides in Christum uere consequatur, & accipiat remissionem peccatorum. Antea immodice extollebantur satisfactiones. Fidei uero & meriti Christi, ac iustitiæ fidei nulla fiebat mentio, quare in hac parte minime sunt culpandæ ecclesiæ nostræ. Nam hoc etiam aduersarij tribuere nobis coguntur, quod doctrina de pœnitentiā diligentissime a nostris tractata ac patefacta sit.

Sed de confessione docent, quod enumeratio delictorum non sit necessaria, nec sint onerandæ conscientiæ cura enumerandi omnia delicta, quia impossibile est omnia delicta recitare, ut testatur Psal. Delicta quis intelligit? Itē Ieremias, Prauum est cor hominis & inscrutabile. Quod si nulla peccata nisi recitata remitterentur, nunquam adquiescere conscientiæ possent, quia plurima peccata neq; uident neq; meminisse possunt. Testantur & ueteres scriptores enumerationem non esse necessariam. Nam in Decretis citatur Chrysostomus, quī sic ait, Non tibi dico ut te prodas in publicum, neq; apud alios te accuses, sed obedire te uolo prophetae dicenti, Reuela ante deum uiam tuā. Ergo tua confitere peccata apud deum, uerum iudicem, cum oratione. Delicta tua pronuncia non lingua, sed conscientiæ tuæ memoria etc. Et glosa de pœnitentia, Dist. 5. Cap. Consideret, fatetur humani iuris esse confessionem. Verum confessio, cum propter maximum absolutionis beneficium, tum propter alias conscientiarū

D

*Mendax accusatio.
Confessio hæreticos*

plene et antrosum

*Ad impossibile
quis recitat*

*loquitur de oratione
peccatoris ad deum.*

Mendax in peccata

ARTICVLI FIDEI
utilitates apud nos retinetur. *talis qualis.*

DE DISCRIMINE CIBORVM.

Impedimenta:
Publica persuasio fuit non tantum uulgi, sed etiam doctissimi in ecclesijs, quod discrimina ciborum, & similes traditiones humanæ, sint opera utilia ad promerendam remissionem culpæ & pœnæ. Et quod sic senserit mundus, apparet ex eo, quia quotidie instituebantur nouæ ceremoniæ, noui ordines, nouæ feriæ, noua ieiunia, & doctores in templis exigebant hæc opera tanquam necessarium cultum ad promerendam iustificationem & uehementer terrebant conscientias, si quid omitterent. Ex hac persuasione de traditionibus multa incommoda in ecclesia secuta sunt.

*Illustrata est: dum
sincere doctrina de ieiuniis
accipitur:*

Primo obscurata est doctrina de gratia & iustitia fidei, quæ est præcipua pars Euangelij, & quam maxime oportet extare & eminere in ecclesia, ut meritum Christi bene cognoscatur, & fides quæ credit remitti peccata propter Christum, non propter ulla nostra opera, longe supra opera collocetur. Quare & Paulus in hunc locum maxime incumbit, legem & traditiones humanas remouet, ut ostendat iustitiam Christianam aliud quiddam esse, quam huiusmodi opera, uidelicet fidem quæ credit peccata gratis remitti propter Christum. At hæc doctrina Pauli, pene tota oppressa est per traditiones, quæ pepererunt opinionem, quod per discrimina ciborum, & similes cultus, oporteat mereri remissionem peccatorum & iustificationem. In pœnitentia nulla mentio fiebat de fide, tantum hæc opera satisfactoria proponebantur, in his uidebatur pœnitentia tota consistere.

*desiderabat uos sch
erudicatos.*

*Maximè exponebat
quis n. a pœnitentia
excluserit fidem.*

*Promouebant:
Imp. Mendacium*

Secundo, hæ traditiones obscurauerunt præcepta dei, quia traditiones longe præferebantur præceptis dei, Christianismus totus putabatur esse observatio certarum feriarum, rituum, ieiuniorum, uestitus, Hæ obseruationes erant in possessione honeste

Riffimi tituli, quod essent uita spiritualis, & uita perfecta. Interim mandata dei iuxta uocationem, nullam laudem habebant, quod paterfamilias educabat sobolē, quod mater pariebat, quod princeps regebat rempublicam, hæc putabantur esse opera munda & imperfecta, & longe deteriora illis splendidis obseruationibus. Et hic error ualde cruciauit pias conscientias, quæ dolebant se teneri imperfecto uitæ genere, in coniugio, in magistratibus, aut alijs functionibus ciuilibus, mirabantur Monachos & similes, & falso putabant illorum obseruationes magis mereri remissionem peccatorum & iustificationem.

Tertio, traditiones attulerunt magna pericula conscientijs, quia impossibile erat omnes traditiones seruare, & tamen homines arbitrabantur has obseruationes, necessarios esse cultus. Gerson scribit multos incidisse in desperationem, quosdam etiam sibi mortem consciuisse, quia senserant, se non posse satisfacere traditionibus, & interim consolationem nullam de iustitia fidei & de gratia audierant.

Videmus Summistas & Theologos colligere traditiones, & quærere *emendatag* ut leuent conscientias, non satis tamen expediunt, sed interdum magis inijciunt laqueos conscientijs. Et in colligendis traditionibus ita fuerunt occupatæ Scholæ, & conciones, ut non uacauerit attingere scripturam, & quærere utilior rem doctrinam de fide, de cruce, de spe, de dignitate ciuiliū rerum, de consolatione conscientiarum in arduis tētationibus. Itaque Gerson & alij quidam Theologi grauiter questi sunt, se his rixis traditionum impediri, quo minus uersari possent in meliore genere doctrinæ. Et Augustinus uetat onerare cōscientias huiusmodi obseruationibus, & prudenter admonet Ianuariū, ut sciat eas indifferenter obseruandas esse, sic enim loquitur.

Quare nostri non debent uideri hanc causam temere attigisse, aut odio Episcoporum, ut quidam falso suspicatur. Magna necessitas fuit de illis erroribus qui nati erāt ex traditionibus male

14² Mendacium
3 Mendaciz.
Imposita.

Consolantes incho.

et hoc bene

ecclie. p. dia

Mendaciz.
Gerson

quales frequenter in
notantes.

Mendacium.

Augustinus

non quolibet et
quaslibet et omni q-
perum sensu.

quis uos p[re]sent mem[em]ores
Ecclesie

ARTICVLI FIDEI

intellectis admonere ecclesias. Nam Euangelium cogit urgere doctrinā in ecclesijs de gratia & iustitia fidei, quæ tamē intelligi nō potest, si putēt homines se mereri remissionem peccatorum, & iustificationem per obseruationes ab ipsis electas.

Sic igitur docuerunt, quod per obseruationem traditionū humanarum non possimus mereri remissionem peccatorum ac iustificationem, quare non est sentiendum, quod huiusmodi obseruationes sint necessarij cultus.

Addunt testimonia ex scriptura, Christus Matth. 15. excusat Apostolos, qui non seruauerant usitatam traditionem, quæ tamen uidebatur de re non illicita, sed media esse, & habere congnationem cum baptisimatibus legis, & dicit, Frustra colunt me mandatis hominum. Igitur non exigit cultum inutilem.

Et paulo post addit, Omne quod intrat in os, non inquinat hominem.

Item Roma. 14. Regnum dei nō est esca aut potus.

Colos. 2. Nemo iudicet uos in cibo, potu, sabbato aut die festo.

Item, Si mortui estis cum Christo, ab elementis mundi, Quare tanquam uiuentes in mundo decreta facitis? Ne attingas. Ne gustes. Ne contrecies.

Act. 15. ait Petrus. Quare tentatis deum, imponentes iugū super ceruices discipulorum, quod neq; uos neq; patres nostri portare potuimus, sed per gratiam domini nostri Iesu Christi credimus saluari, quemadmodum & illi. Hic uetat Petrus onera re conscientias pluribus ritibus siue Mosi siue alijs.

Et 1. Timoth. 4. uocat prohibitionem ciborum, doctrinam dæmoniorum, quia pugnat cum Euangelio talia opera institue re aut facere, ut per ea mereamur remissionem peccatorum & iustificationem, aut quod non possit existere Christianismus sine tali cultu.

Hic obijciunt aduersarij, quod nostri prohibeant disciplinam & mortificationem carnis, sicut Iouinianus. Verum aliud depre

math. 15.

bona consequentia:
sed quid ad p[ro]p[ri]um?

Rom. 12.

Colos. 2.

Bella applicatio.

Acto. 15.

Abstina quale iugum
lutheranis.

1. Timoth. 2.

Bella acc[us]atio

hendetur ex scriptis nostrorum. Semper enim docuerunt de cruce, quod Christianos oporteat tollerare afflictiones. Hæc est uera, seria & non simulata mortificatio, uarijs afflictionibus exerceri, & crucifigi cum Christo.

Insuper docent quod quilibet Christianus debeat se corporali disciplina, aut corporalibus exercitijs & laboribus sic exercere & coercere, ne saturitas aut desidïa extimulet ad peccandum, nõ ut per illa exercitia mereamur remissionẽ culpæ aut mortis eternæ. Et hanc corporalem disciplinam oportet semper urgere, nõ solum paucis & constitutis diebus. Sicut præcipit, Cauete ne corpora uestra grauentur crapula. Item, Hoc genus dæmoniorum non ejicitur nisi ieiunio & oratione. Et Paulus ait, Castigo corpus meum, & redigo in seruitutem. Vbi clare ostēdit, se ideo castigare corpus, non ut per eam disciplinam mereatur remissionem peccatorum, sed ut corpus habeat obnoxium & idoneum ad res spirituales & ad faciendum officium, iuxta uocationẽ suã. Itaq; non damnatur ipsa ieiunia, sed traditiones, quæ certos dies, certos cibos præscribunt, cum periculo conscientia, tanquam istiusmodi opera sint necessarij cultus.

Seruantur tamen apud nos pleraq; traditiones, quæ conducunt ad hoc, ut res ordine geratur in Ecclesia, ut ordo lectionum in Missa & præcipuæ feriæ. Sed interim homines admonentur quod talis cultus non iustificet coram Deo, & q non sit ponendum peccatum in talibus rebus, si omittantur sine scandalo. Hæc libertas in ritibus humanis non fuit ignota patribus, Nam in Oriente alio tempore seruauerunt Pascha quam Romæ, & cum Romani propter hanc dissimilitudinem accusarent Orientem schismatis, admoniti sunt ab alijs, tales mores non oportere ubiq; similes esse. Et Irenæus inquit, dissonantia ieiunij, fidei consonantiam non soluit, sicut & Dist. 12. Gregorius Papa significat, talẽ dissimilitudinem non ledere unitatem Ecclesiæ. Et in historia Tripartita lib. 9. multa colliguntur exempla dissimilium rituum.

*in scriptis forte: in
in exercitio.*

*Pulcherrime & ualida
in Ecclesijs Germanicis præ
secuti Borealis.*

*go no meretur bona
consequa: ut si dicit
edificat domum ut in
habite: go no meretur
bona mercedem.*

Ad dispositionem.

primis

Impositura.

ARTICVLI FIDEL.

& recitantur hæc uerba. Mens Apostolorum fuit, non de diebus festis sancire, sed prædicare bonam conuersationem & pietatem.

DE VOTIS MONACHORVM.

Mendacium

*in claustra mona-
chum uoluerunt:*

Quid de uotis Monachorum apud nos doceatur, melius intelliget, si quis meminerit qualis status fuerit Monasteriorum, quam multa contra Canones in ipsis Monasterijs quotidie fiebant. Augustini tēpore erant libera collegia, postea corrupta disciplina, ubiq; addita sunt uota, ut tanquam excogitato carcere, disciplina restitueretur. Additæ sunt paulatim supra uota alię multæ obseruationes. Et hæc uincula multis ante iustam ætatem contra Canones iniecta sunt. Multi inciderunt errore in hoc uite genus, quibus etiam si non deessent anni, tamen iudiciū de suis uiribus defuit. Qui sic irretiti erant, cogebantur manere, etiam si quidam beneficio Canonum liberari possent. Et hoc accidit magis etiam in Monasterijs Virginum quam Monachorum, cum sexui imbecilliori magis parcendū esset. Hic rigor displicuit multis bonis uiris ante hæc tempora, qui uidebāt puellas & adolescentes in Monasteria detrudi propter uictum, uidebāt quam infelicitè succederet hoc consiliū, quæ scandala pareret, quos laqueos conscientijs iniiceret. Dolebant auctoritatem Canonum in re periculosissima omnino negligi & contemni.

Mendacium.

*Nemo dicit in ista
uita sub iocundum, sed
ex hata in ista gloria.*

Ad hæc mala, accedebat talis persuasio de uotis, quam cōstat etiam olim displicuisse ipsis Monachis, si qui paulo cordatiores fuerunt, docebant uota paria esse baptismo, docebant se hoc uitæ genere mereri remissionem peccatorum, & iustificationem corā Deo. Imo addebant, uitam Monasticam non tantum iustitiam mereri coram Deo, sed amplius etiā, quia seruaret, nō modo præcepta, sed etiam consilia Euangelica.

Ita persuadebant Monasticam professionem longe meliorem esse baptismo, uitam Monasticam plus mereri quam uitam Magistratum, uitam pastorum & similium, qui in mandatis Dei sine facticijs religionibus suae uocationi seruiunt. Nihil horum negari potest, extant enim in libris eorum.

Quid fiebat postea in Monasterijs? Olim erant scholae sacrarum literarum, & aliarum disciplinarum, quae sunt utiles Ecclesiae, & sumebantur inde pastores, & Episcopi. Nunc alia res est, nihil opus est recitare nota. Olim ad discendum conueniebant, nunc fingunt institutum esse uitae genus ad promerendam remissionem peccatorum & iustificationem, immo praedicant esse statum perfectionis, & longe praeferrunt omnibus alijs uitae generibus a deo ordinatis.

Haec ideo recitauimus nihil odiose exaggerantes, ut melius intelligi posset de hac re, doctrina nostrorum. Primum de his qui matrimonia contrahunt, sic docent apud nos, quod liceat omnibus qui non sunt idonei ad coelibatum, contrahere matrimoniū, quia uota non possunt ordinationem ac mandatum Dei tollere. Est autem hoc mandatum Dei, Propter fornicationem habeat unusquisque uxorem suam. Neque mandatum solum, sed etiam creatio & ordinatio dei cogit hos ad coniugiū, qui sine singulari dei opere non sunt excepti, iuxta illud. Non est bonum homini esse solum. Igitur non peccant isti qui obtemperant huic mandato & ordinationi Dei.

Quid potest contra haec opponi? Exaggeret aliquis obligationem uoti quantum uolet, tamen non poterit efficere, ut uotū tollat mandatum Dei. Canones docent in omni uoto, ius superioris excipi, quare multo minus haec uota contra mandata DEI ualent. Quod si obligatio uotorum, nullas haberet causas, cur mutari possit, nec ROMANI Pontifices dispensassent, Neque enim licet homini obligationem quae simpliciter est iuris diuini rescindere, Sed prudenter iudicauerunt Romani Pontifices equitas

Mendacium.

Reddē.

Aliquid

cum nō obseruatur.

*quis ē lutheranus
aliqui sunt ido nō*

o sociales lutheranos.

*Nihil nisi pietas et
sana doctrina.*

Rede sed subsumatur

*ge sine dispensatione
habet forma laxa:*

Impostura:

tem in hac obligatione adhibendam esse, Ideo saepe de uotis dispensasse leguntur. Nota est historia de Rege Arragonum, reuocato ex Monasterio, & extant exempla nostri temporis.

Deinde cur obligationem exaggerant aduersarij seu effectū uoti, cum interim de ipsa uoti natura fileant, quod debet esse in re possibili, quod debet esse uoluntarium, sponte & cōsulto conceptum. At quomodo sit in potestate hominis perpetua castitas non est ignotū. Et quotusquisq; sponte & cōsulto uouit? Puellę & adolescentes priusquam iudicare possunt, persuadentur ad uendum, interdum etiam coguntur. Quare non est equum tam rigide de obligatione disputare, cum omnes fateantur contra uoti naturam esse, quod non sponte, quod inconsulto admittitur.

Nala consequentia

Pleriq; Canones rescindunt uota ante annum. 15. contracta quia ante illam ætatem non uidetur tātum esse iudiciū, ut de perpetua uita cōstitui possit. Alius Canon plus concedens hominū imbecillitati, addit annos aliquot, uetat enim ante annum. 18. uotum fieri. Sed utrū sequemur, maxima pars habet excusationē, cur Monasteria deserant, quia plurimi ante hanc ætatem uouerunt. Postremo etiam si uoti uiolatio reprehendi posset, tamen non uidetur statim sequi, quod coniugia talium personarū, dissol uenda sint. Nam Augustinus negat debere dissolui. 27. quæst. 1. Cap. Nuptiarum, cuius nō est leuis autoritas, etiam si alij postea aliter senserunt.

*Vota sunt irrita
Præclara doctrina*

Quamquam autem mandatum Dei de coniugio uideatur plerosq; liberare a uotis, tamen afferunt nostri & aliam rationem de uotis, quod sint irrita, quia omnis cultus Dei, ab hominibus sine mandato Dei institutus & electus ad promerendam remissionem peccatorum & iustificationem, impius est, sicut Christus ait, Frustra colunt me mandatis hominum. Et Paulus ubiq; docet, iustitiam non esse quærendam ex nostris obseruationibus & cultibus, qui sint excogitati ab hominibus, sed contingere eā per fidē, credētibus se habere Deum placatū & propiciū propter Christum,

Christum, non propter ulla nostra merita.

Constat autem Monachos docuisse, quod factitiæ religiones mereantur remissionem peccatorum & iustificationem, & quod pro peccatis satisfaciant. Quid hoc est aliud q̃ de gloria Christi detrahere & obscurare, ac negare iustitiam fidei: Sequitur igitur ista uota usitata, impíos cultus fuisse, quare sunt irrita. Nam uotum impium, & factum contra mādata dei non ualeat, neq̃ enim debet uotum uinculum esse iniquitatis, ut Canon dicit.

Paulus dicit, Euacuati estis a Christo, qui in lege iustificamini, a gratia excidistis. Id est, qui sentiunt quod mereantur proprijs operibus remissionem peccatorum, & q̃ propter propriam legis impletionem placeant deo, nec sentiūt q̃ propter Christum gratis accipiant fide donatam remissionem peccatorum per misericordiam dei, & q̃ propter Christum placeant deo, hi amittunt Christum, quia fiduciam debitam Christo & promissioni dei, transferunt ad opera. Item opponunt irā dei, non propiciatorem Christum, sed propria opera, quare honorem debitum Christo, transferunt ad opera nostra. Constat autem Monachos hoc docere, q̃ suis obseruationibus mereantur remissionem peccatorū, q̃ habeant deum propiciū propter has obseruationes. Quare docent confidere suis operibus non propiciatione Christi. Hæc fiducia est impia, & cum euangelio pugnat, & in iudicio dei deprehendetur esse inanis. Non enim possunt opera nostra opposni iræ ac iudicio dei. Tantum ita placatur ira dei, quando gratuita misericordia, propter Christum promissam fide apprehendimus. Amittunt igitur Christum, qui fiduciam non in Christum, sed in opera propria collocant. amen.

Præterea Monachi docuerunt suum uitæ genus statum esse perfectionis, quia obseruarent non solum præcepta, sed etiam cōfilia. Hic error maxime pugnat cum euangelio, q̃ finxerunt se præceptis ita satisfacere, ut amplius etiam facerent. Et hinc natus est horribilis error, q̃ finxerunt se habere merita supererogata.

E

Mendacit

Verū immo & loc

dare:

in mepla gregna:

Stupida impia

constat q̃d statet
mentis.

Proresis.

q̃d dicitur de dicitur.

tionis. Hæc applicauerunt pro alijs, ut satisfactiones essent pro alienis peccatis. Hæc si quis odiose uelit exagitare, q̃ multa commemorare possit, quorum iam ipsos Monachos pudet.

Nō est leue scandalū in ecclesia populo proponere certū cultū ab hominibus excogitatum sine mandato dei, & docere quod talis cultus iustificet homines. Quia iustitia fidei in Christū, quā maxime oportet tradi in ecclesia, obscuratur, cum illæ mirificæ religiones Angelorum, simulatio paupertatis & humilitatis, & cœlibatus offunduntur oculis hominum.

Præterea obscurantur præcepta dei, & uerus cultus dei, cum audiunt homines, solos Monachos esse in statu perfectionis, quia perfectio Christiana est serio timere deum, & rursus concipere magnam fidem, & confidere propter Christum, quod habeamus deum placatum, petere a deo, & certo expectare auxilium in omnibus rebus gerendis, iuxta uocationem. Interim foris diligenter facere bona opera, & seruire uocationi. In his rebus est uera perfectio, & uerus cultus dei, non est in cœlibatu aut mendicitate, aut ueste sordida, Ac populus concipit multas perniciosas opiniones ex illis falsis præconijs uitæ Monasticæ. Audit sine modo laudari cœlibatum, ideo cum offensione conscientiae uersatur in coniugio. Audit solos mendicos esse perfectos, ideo cum offensione conscientiae retinet possessiones, negociatur. Audit consiliū euangelicum esse de non uindicando, ideo alij in priuata uita nō uerētur ulcisci, audiunt enim consiliū esse non præceptum. Alij oēs magistratus & ciuilia officia iudicāt indigna esse Christianis.

Leguntur exempla hominum, qui deserto coniugio, deserta rei publicæ administratione, abdidit se in Monasteria. Id uocabant fugere ex mundo, & quærere uitæ genus quod deo magis placeret, nec uidebant deo seruendum esse in illis mandatis quæ ipse tradidit, non in mandatis, quæ sunt excogitata ab hominibus. Bonum & perfectum uitæ genus est, quod habet mandatū dei. De his rebus necesse est admonere homines, Et ante hæc tē

pora reprehendit Gerson errorem Monachorum de perfectione & testatur suis temporibus nouam uocem fuisse, quod uita Monastica sit status perfectionis. *Gerson*

Tam multae impiae opiniones haerent in uotis, quod mereantur remissionem peccatorum & iustificationem, quod sint perfectio Christiana, quod seruent consilia & praecepta, quod habeant opera supererogationis. Haec omnia cum sint falsa & inania, faciunt uota irrita.

DE POTESTATE ECCLE

siastica.

Magna disputationes fuerunt de potestate Episcoporum, in quibus nonnulli incōmode commiscuerunt potestatem ecclesiasticam, & potestatem gladij. Et ex hac confusione, maxima bella, maximi motus extiterunt, dum Pontifices freti potestate clauium, non solum nouos cultus instituerunt, reservatione casuum, uiolenti excommunicationibus conscientias onerauerunt, sed etiam regna mundi transferre, & imperatoribus adimere imperium conati sunt. Haec uitia multo ante reprehenderunt in ecclesia homines pii & eruditi. Itaque nostri ad consolandas conscientias, coacti sunt ostendere discrimen ecclesiasticae potestatis, & potestatis gladij, & docuerunt utramque propter mandatum dei religiose uenerandam & honore afficiendam esse, tanquam summa dei beneficia in terris.

Sic autem sentiunt, potestatem clauium, seu potestatem Episcoporum iuxta euangelium, potestatem esse seu mandatum dei, praedicandi euangelij, remittendi & retinendi peccata, & administrandi sacramenta. Nam cum hoc mandato Christus mittit apostolos, Sicut misit me pater, ita & ego mitto uos, Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis peccata, retenta sunt. Marci 16. Ite, praedicate euangelium omni creaturae &c. *ayon. 16.*

Hæc potestas tantum exercetur docendo seu prædicando Euangelium, & porrigendo sacramenta, uel multis uel singulis iuxta uocationem, quia conceduntur non res corporales, sed res æternæ, iustitia æterna, spiritus sanctus, uita æterna. Hæc non possunt contingere nisi per ministerium uerbi & sacramentorum, sicut Paulus dicit, Euangelium est potentia dei, ad salutem omni credenti. Itaque cum potestas Ecclesiastica concedat res æternas, & tantum exerceatur per ministerium uerbi, non impedit politicam administrationem, sicut ars canendi nihil impedit politicam administrationem. Nam politica administratio uersatur circa alias res quam Euangelium. Magistratus defendit non mentes, sed corpora & res corporales, aduersus manifestas iniurias, & coercet homines gladio, & corporalibus poenis, ut iustitiam civilem & pacem retineat.

Non igitur commiscendæ sunt potestates, Ecclesiastica & civilis, Ecclesiastica suum mandatum habet, euangelij docendi & administrandi sacramenta. Non irrumpat in alienum officium, non transferat regna mundi, non abroget leges magistratuum, non tollat legitimam obedientiam, non impediat iudicia de ullis civilibus ordinationibus aut contractibus, non præscribat leges magistratibus de forma reipublice, sicut dicit Christus, Regnum meum non est de hoc mundo. Item, Quis constituit me iudicem aut diuisorem super uos? Et Paulus ad Philip. 3. Nostra politia in cœlis est. 2. Cor. 10. Arma militiæ nostræ non sunt carnalia, sed potentia deo, ad destruendas cogitationes &c. Ad hunc modum discernunt nostri utriusque potestatis officia, & iubent utramque honore afficere & agnoscere, utramque dei donum & beneficium esse.

Si quā habent Episcopi potestatem gladij, hanc non habent, ut Episcopi ex mandato euangelij, sed iure humano donatam a Regibus & Imperatoribus, ad administrationem civilem suorum bonorum. Hæc interim alia functio est quam ministerium euangelij.

Cum igitur de iurisdictione Episcoporum queritur, discerni debet imperium ab Ecclesiastica iurisdictione, Porro secun-

Administratio
politica

philip. 3.
2. Cor. 10.

dum Euangelium, seu ut loquuntur, de iure diuino, nulla iuris dictio competit Episcopis, ut Episcopis, hoc est, his quibus est commissum ministerium uerbi & sacramentorum, nisi remittere peccata. Item cognoscere doctrinam, & doctrinam ab Euangelio dissentientem reijcere, & impios, quorum nota est impietas, excludere a comunione Ecclesiae, sine ui humana, sed uerbo. Hic necessario, & de iure diuino, debent eis Ecclesiae praestare obedientiam, iuxta illud. Qui uos audit, me audit.

Verum cum aliquid contra Euangelium docet aut statuit, tunc habent Ecclesiae mandatum Dei, quod obedientiam prohibet, Matth. 23. Cauete a Pseudoprophetis. Gal. 1. Si Angelus de caelo aliud Euangelium euangelizauerit, anathema sit. 2. Corin. 13. Non possumus aliquid contra ueritatem, sed pro ueritate. Item, Data est nobis potestas ad aedificationem, non ad destructionem. Sic & Canones precipiunt. 2. q. 7. Cap. Sacerdotes, & Cap. Oues. Et Augustinus contra Petilianum Epistolam inquit, Nec catholicis Episcopis consentiendum est, si ubi forte falluntur, aut contra Canonicas Dei scripturas aliquid sentiunt.

Si quam habent aliam uel potestatem, uel iuris dictionem in cognoscendis certis causis, uidelicet matrimonij, aut decimarum &c. hanc habent humano iure, Vbi cessantibus ordinarijs coguntur Principes uel iusti, suis subditis ius dicere, ut pax retineatur.

Præter hæc disputatur, utrum Episcopi seu pastores habeant ius instituendi ceremonias in Ecclesia, & leges de cibis, ferijs, gradibus ministrorum, seu ordinibus &c. condendi. Hoc ius qui tribuunt Episcopis, allegant testimonium. Adhuc multa habeo uobis dicere, sed non potestis portare modo, Cum autem uenerit ille spiritus ueritatis, docebit uos omnem ueritatem. Allegant etiam exemplum Apostolorum, qui prohibuerunt abstinere a sanguine, & suffocato. Allegant sabbatum mutatum in diem Domini cum contra Decalogum, ut uidetur. Nec ullum exemplum magis factatur quam mutatio sabbati. Magnam contendunt Ecclesiae

Matth. 7.
Galat. 1.
2. Cor. 13.

Augustinus

potestatem esse, quod dispensauerit de præcepto Decalogi.

Sed de hac quæstione nostri sic docent, q̃ Episcopi non habent potestatem statuendi aliquid contra Euangelium, ut supra ostensum est, Docent idem Canones. 9. Distin. Porro contra scripturam est, traditiones condere aut exigere, ut per eam obseruationem mereamur remissionem peccatorum & satisficiamus pro peccatis, Leditur enim gloria meriti Christi, cum talibus obseruationibus conamur mereri remissionem peccatorum & iustificationem. Constat autem propter hanc persuationem, in Ecclesia pene in infinitum creuisse traditiones, oppressa interim doctrina de fide & iustitia fidei, quia subinde plures feriae factae sunt, ieiunia indicta, ceremoniae nouae, noui honores sanctorum instituti sunt, quia arbitrabantur se autores talium rerum, his operibus mereri remissionem peccatorum & iustificationem. Sic olim creuerunt Canones poenitentiales, quorum adhuc in satisfactionibus uestigia quaedam uidemus.

Item plerique scriptores fingunt in nouo Testamento oportere cultum similem esse Leuitico, cuius ordinationem commiserit deus Apostolis & Episcopis. Et uidentur scriptores exemplo legis Mosaicae decipi, quasi iustitia noui Testamenti sit externa obseruatio certorum rituum, sicut iustitia legis erat externa obseruatio certorum rituum. Sicut igitur in lege peccatum erat edere suillam carnem &c. Ita in nouo Testamento collocant peccatum in cibis, in diebus, in uestitu, & similibus rebus. Et existimant sine his rebus iustitiam noui Testamenti non posse existere. Hinc sunt illa onera, q̃ certi cibi polluant conscientiam, q̃ horas Canonicas omittere sit mortale peccatum, q̃ ieiunia mereantur remissionem peccatorum, q̃ sint necessaria ad iustitiam noui Testamenti, q̃ peccatum in casu reseruatō non possit remitti, nisi accesserit auctoritas reseruantis, cū quidem ipsi canones tantum de reseruatiōne poenae Canonicae loquantur, non de reseruatiōne culpae.

Vnde habent ius Episcopi has traditiones imponendi Eccle

sijs ad grauandas cōscientias. Exiant enim clara testimonia quæ prohibent condere tales traditiones, uel ad promerendam remissionem peccatorum uel tanquam necessarias ad iustitiam noui Testamenti, aut ad salutem.

Paulus Colof. 2. Nemo uos iudicet in cibo, potu, parte diei *Colof. 2.* festi, nouilunio aut sabbatis. Item, Si mortui estis cum Christo ab elementis mūdi, quare tanquā uiuentes in mūdo, decreta facitis? Non attingas non gustes nō cōrectes, q̄ omnia pereunt usu, & sunt mandata & doctrinæ hominum, quæ habent speciem sapiētiæ. Item ad Titum aperte prohibet traditiones, Non attendentes Iudaicis fabulis, & mādatis hominum auersantium ueritatē. Et Christus Matth. 15. inquit de his qui exigunt traditiones. Si *Matth. 15.* nite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. Et improbat tales cultus, Omnis plantatio quā non plantauit p̄r me⁹ cœlestis, eradicabit.

Si ius habent Episcopi onerandi Ecclesias infinitis traditionibus, & illaqueandi cōscientias, cur toties prohibet scriptura cōdere & audire traditiones? cur uocat eas doctrinas dæmoniorū, Num frustra hæc præmonuit spiritus sanctus? Relinquitur igitur, cum ordinationes institutæ tanquam necessariae, aut cū opinione promerendæ remissionis peccatorum, pugnent cū Euangelio, quod non liceat ullis Episcopis tales cultus instituere aut exigere. Necesse est enim in Ecclesijs retineri doctrinam, de libertate Christiana, quod non sit necessaria seruitus legis ad iustificationem, sicut in Galatis scriptum est, Nolite iterum iugo seruitutis subijci. Necesse est retineri præcipuum Euangelij locum, quod remissionem peccatorum, & iustificationem per fidem in Christum gratis consequamur, nō propter certas obseruationes, aut propter cultus ab hominibus institutos.

Quid igitur sentiendum est de die Dominico, & similibus ritibus templorum? Ad hæc respondent, quod liceat Episcopis seu pastoribus facere ordinationes, ut res ordine gerantur in Ecclesia, non ut per illas mereamur remissionem peccatorum,

aut satis faciamus pro peccatis, aut obligentur conscientiae, ut iudicet esse necessarios cultus, ac sentiāt se peccare, cū sine offensione aliorum uiolant. Sic Paulus ordinat, ut in congregatione mulieres uelēt capita, ut ordine audiātur in Ecclesia interpretes &c.

dm Tales orationes conuenit Ecclesias propter caritatē & tranquillitatem seruare eatenus, ne aliū aliū offendat, ut ordine & sine tumultu omnia fiant in Ecclesijs. Verum ita, ne conscientiae onerentur, ut ducant res esse necessarias ad salutem, ac iudicent se peccare cum uiolant eas sine aliorum offensione, sicut nemo dixerit peccare mulierem, quā in publicum non uelato capite procedit, sine offensione hominum.

✠ Talis est obseruatio diei Dominici, Paschatis, Pētecostes, & similium feriarum, & rituum, Nam qui iudicant Ecclesiae auctoritate, pro sabbato institutam esse diei Dominici obseruationem, tanq̃ necessariam, longe errant. Scriptura concedit, ut obseruatio sabbati nūc sit libera. Docet enim ceremonias Mosaicās post reuelatum Euangelium non necessarias esse. Et tamen quia opus erat constituere certum diem, ut sciret populus quando conuenire deberet, apparet Ecclesiam eī rei destinasse diem Dominicū, qui ob hanc quoq̃ causam uidetur magis placuisse, ut haberent homines exemplum Christianae libertatis, & scirent nec sabbati nec alterius diei obseruationem necessariam esse.

Extant prodigiosae disputationes de mutatione legis, de ceremonijs nouae legis, de mutatione sabbati, quae omnes ortae sunt ex falsa persuasione, quod oporteat in Ecclesia cultum esse simile Leuitico. Et quod Christus commiserit Apostolis & Episcopis excogitare nouas ceremonias, quae sint ad salutem necessariae. Hi errores serpsērunt in Ecclesiam, cum iustitia fidei non satis clare doceretur. Aliqui disputant diei Dominici obseruationem non quidem iuris diuini esse, sed quasi iuris diuini, praescribunt de Ferijs, quatenus liceat operari. Huiusmodi disputationes quid sunt aliud nisi laquei conscientiarum? Quanq̃ enim conentur epikeia

zare

zare traditiones, tamen nunquam potest æquitas deprehendi, donec manet opinio necessitatis, quam manere necesse est, ubi ignorantur iustitia fidei, & libertas Christiana.

Apostoli iusserunt abstinere a sanguine, quis nunc obseruat? neque tamen peccant qui non obseruant, quia ne ipsi quidem Apostoli uoluerunt onerare conscientias tali seruitute, sed ad tempus prohibuerunt propter scandalum. Est enim perpetua uoluntas euangelij considerata in decreto. Vix ulli Canones seruantur accurate, & multi quotidie exolescunt apud illos etiam, qui diligentissime defendunt traditiones. Nec potest conscientijs consuli, nisi hæc æquitas seruetur, ut sciamus eos sine opinione necessitatis seruari, nec lædi conscientias etiam si traditiones exolescant.

Facile autem possent Episcopi legitimam obedientiam retinere, si non urgerent seruare traditiones, quæ bona conscientia seruari non possunt. Nunc imperant coelibatum, nullos recipiunt nisi iurent se puram euangelij doctrinam nolle docere. Non petunt ecclesiae ut Episcopi honoris sui iactura sarciant concordiam, quod tamen decebat bonos pastores facere. Tantum petunt ut iniusta onera remittant, quæ noua sunt, & præter consuetudinem ecclesiae Catholicae recepta. Fortassis initio quædam constitutiones habuerunt probabiles causas, quæ tamen posterioribus temporibus non congruunt. Apparet etiam quasdam errore receptas esse, quare Pontificiæ Clementiæ esset, illas nunc mitigare, quia talis mutatio non labefacit ecclesiae unitatem. Multæ enim traditiones humanæ tempore mutatae sunt, ut ostendunt ipsi Canones. Quod si non potest impetrari, ut relaxentur observationes, quæ sine peccato non possunt præstari, oportet nos regulam Apostolicam sequi, quæ præcipit, Deo magis obedire quam hominibus. Petrus uertat Episcopos dominari, & ecclesijs imperare. Nunc non id agitur ut dominatio eripiat Episcopis, sed hoc unum petitur, ut patiantur euangelium pure doceri, & relaxent paucas quasdam observationes, quæ sine peccato seruari non possunt. Quod si nis

F